

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor., 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un cler înstrăinat și un popor neglijat.

— Reflecțiuni pe urma unei broșuri —
de Gh. Tulbure.¹

I.

Pe la începutul anului acestuia întreagă presa din țară și străinătate îndreptase atenția lumii asupra sensaționalului proces religios al Rutenilor din Maramurăș.

Ziarele românești au înregistrat și ele cazul, fără să-i atribue însă întreagă importanța convenită și fără ca vre-unul să cerceteze și să scoată la suprafață motivele sufletești, din cari a țâșnit această mișcare, și momentele esențiale, din cari cetitorul să-și poată construi o iconă reală și completă a acestui monstru proces de caracter religios.

Dar nici din știrile celorlalte jurnale, oricât ar fi fost de bogate și amănunțite, n'am fost în poziția să ne formăm o judecată exactă și întemeiată asupra mișcării de trecere la ortodoxie a bieților Ruteni din nordul Ungariei.

Dimpotrivă, sub înrăurirea rapoartelor laconice, unilaterale și foarte tendențioase ale ziarelor politice, cari toate se întrec în a descoperi și a demasca «irredentiști» și «trădători de patrie», cei mai mulți ne-am ales cu convingerea — sau cel puțin cu impresia, — că procesul din Maramurăș a avut într'adevăr și un fond politic, și că sub firma la aparență nevinovată a «pravoslaviei» a operat mâna ascunsă a politicii panslaviste, care

¹ Articollii, cu a căror publicare începem astăzi, i-am primit la redacție încă înainte cu două săptămâni, dar având de publicat material mai urgent, am amânat până acuma publicarea lor. Întârzierea aceasta nu va detrage însă nimica din importanța celor cuprinse și spuse în articolii părintelui asessor consistorial Gh. Tulbure. Redacția.

ține la cucerirea Slavilor din monarhia austro-ungară.

Acum însă am înaintea mea o broșură, apărută zilele trecute, care ocupându-se mai deaproape cu procesul rutean, ni-l prezintă într-o lumină pe cât de izbitoră, pe atât de interesantă. Broșura din chestiune poartă titlul: *A rutén Skizmapör*,¹ iar autorul ei este simpaticul publicist dl Victor Aradi, un adânc cunoscător și înțelegător al vieții sufletești a naționalităților din patrie, care ne-a zugrăvit, nu de mult, în cele mai plastice și mai mișcătoare colorii pe legendara *Caterina — Doamna noastră*.

Cadrele istorice, în care așează autorul procesul religios din Sighetul-Marmației, legătura pragmatică, de cauză și efect, în care ni-l prezintă, și căldura tonului, în care ne zugrăvește fazele sale de căpetenie, pe temeiul datelor concrete al observațiilor și al propriilor sale experiențe, culese în fața locului: toate acestea ne dau puțința să ne formăm o iconă clară și completă a situației și să străbatem în toate taințele interne ale acestor mișcări religioase.

Privite prin prizma expunerilor și argumentațiilor dlui V. Aradi, frământările religioase ale poporului rutean prezintă un interes și o importanță, pe care până acum n'o puteam bănuși.

Iată motivul, care ne'ndeamnă să stăruim puțin asupra acelei broșuri de actualitate și din cuprinsul ei să smulgem toate foloasele și învățămintele, cari ni-le îmbie cu prisosință.

* * *

Contrar obiceiului de reportaj superficial, autorul ne așază mișcarea religioasă a Rutenilor în perspectivă istorică. Constată deci înainte de toate, că departe de a fi nouă, mișcarea aceasta a eșit la suprafață și a de-

¹ Budapest, 80 pag. prețul cor. 1-20. Tip. Világosság könyvnyomda RT.

venit iarăși actuală numai în urma unor acte de brutalitate.

De fapt însă începuturile acestor tulburări religioase trebuie căutate în *actul unirii Rutenilor cu biserica catolică*, pentru că mișcarea «schismatică» din zilele noastre nu este decât o urmare sau o continuare a istoricului «unației» poporului rutean. Deosebirea între trecut și prezent este numai aceea, că unirea cu biserica Romei, întâmplată la mijlocul veacului al 17-lea, au provocat-o și au încheiat-o preoții ruteni, ca să scape de povara iobăgiei și să-și creeze o soartă mai bună, iar actuala mișcare de trecere sau reîntoarcere la biserica ortodoxă a provocat-o poporul rutean, ca să scape de păstorirea brutală și apăsătoare a preoților săi catolizați și înstreinați de inima lui. Frământările de trecere ale sârmanilor Ruteni de astăzi sunt prin urmare numai reacțiunea târzie a acelei meștere și nefaste acțiuni de propagandă catolică, pe care a inaugurat-o înainte cu două veacuri și mai bine faimosul primat Leopold Kolonics din Strigoni.

Unirea Rutenilor cu Roma — zice foarte nimerit autorul — s'a fiert în căldarea de vrăjitor a cardinalului Kollo-nics, până când mișcarea «schismatică» s'a pornit și a prins putere în luptele pentru libertate de sub principele Rákóczi.

Se știe, că Rutenii au aparținut la început bisericii ortodoxe răsăritene. Pela mijlocul sutei a 17-a însă valurile propagandei catolice, pornite dela Roma și Viena, au străbătut și în pașnicele colibe sărăcăcioase ale Rutenilor, pentru-ca ceva mai târziu să ajungă și la temelile bisericii noastre strămoșești. Acțiunea de convertire s'a început după rețeta cunoscută. Preoții ruteni erau ademeniți mereu de privilegii și bunătățile, cari li-se puneau în perspectivă, cu singura condițiune: să-și lapede legea strămoșască și să

primească credința catolică a sfântului părinte dela Roma. La început preoțimea nu prea da ascultare șoaptelor dulci ale sirenelor iezuite, temându-se, că poporul nu o va urma pe drumul cel nou. În curând însă puterea ei de rezistență s'a frânt sub povara nevoilor și a sărăciei. În veacul al 17-lea preoțimea ruteană, întocmai ca și a noastră, avea o soartă egală cu a poporului: era iobăgia, cu toate mizeriile și greutățile ei crude și umilitoare. Puținele scutiri de dijme și impozite, cari le aveau de drept, domni de pământ nu li-le respectau, copiii preoților rămăneau tot iobagi, venitele lor erau nesigure și atârnavu escluziv de bunăvoința credincioșilor, viața acestei preoțimi era deci cât se poate de rudimentară și plină de lipsuri.

Față de o preoțime stoarsă de nevoi și deopotrivă de săracă în avere și în cultură, situația agenților prozelitismului nu putea fi din cele mai grele. Promisiunile și perspectivele unei vieți zugrăvite în colorii trandafirii, la omul sărac și năcăjit prind ușor, mai ales când condițiunile la aparență nu erau tocmai înspăimântătoare. Preoților li se cerea o simplă declarație, că recunosc supremația și jurisdicțiunea «capului văzut» dela Roma și întră în sânul bisericii catolice, păstrându-și însă neschimbat ritul sau cultul, sărbătorile, calendarul și toate obiceiurile religioase ale bisericii răsăritene.

După acelaș tipic s'a procedat și s'a încheiat și la noi «sfânta unire» cu mitropolitul Atanasie și o parte a clerului său din Ardeal. Manifestul original despre actul unirii din 7 Octomvrie 1698 cum și toate dovezile istorice obiective și momentele subiective vrednice de luat în seamă fac dovadă eclatantă, că Atanasie și protopopii săi nu s'au părăsit legea și credința lor, fiindcă s'ar fi convins, că cea catolică e mai bună și mai mân-

FOIȘOARĂ.

Din vremile păgâne.

— Povestire religioasă, de Fr. Schmidt, preluată de A. Nan. —
(Urmare).

Lucrul decurgea mereu. Soarele privea mirat de pe boltă la nemernicia ce stăpânește sufletele camenilor păgâni și-i era milă și lui de atâta viață stânsă Irzadar; își mai acoperea fața cu câte-o șuviță de nor, apoi scârbit în întreaga lui ființă pleca grăbit în jos pe albastrul boltii, încununând cu razele sale palide cadavrele martirilor.

Iar când sjunse pe orizont, se opri puțin, își deschise mare ochiul său de foc, ca să mai privească încă odată marea de sânge creștinesc, în care zăceau cadavrele mucenicilor: roadele nemerniciei omenesti, și apoi peri în asfințit. Apoi își desfăcu aripile zefirului molatec al amurgului și din vibrarea lor ușoară se desprinsu o adiere lină, ca o doină veche. Și merse crainicul înserării să caute pe cei-ce au suferit moarte de mucenic pentru credința lor sfântă, și pe cei-ce se sbăteau în agonie, ca să le cânte imnul de îngropare, sau să le aline rănilile arzânde, ca o maică bună, care își dă și viața pentru copilași. Se jucau cu

buclele lor resirate. Chiar acum atinse vâlul unei fetițe sângerate. Și era frumoasă... frumoasă fetița... Ca un erin de primăvară... Buzele mici și roșii ca două cireșe coapte, parecă tot mai zâmbeau... Și era tristă cântarea acestui zefir pustiu... că suna doar printre morți și muribunzi.

Și le pândea drumetul acesta cântăret ultimul oftat, ultimul cuvânt și sbura cu el departe, poate la fereastră scundă a unui bordeiaș, ca să le spună celor doi bătrâni, că fiul, nădejdea bătrâneții lor grele, să nu și-l mai aștepte, s'a dus pe cealaltă lume, ori poate la orfanii mititei din vre o colibă, cari își așteaptă măicuța să vină odată de unde s'a dus, și drumetul vrea să-i mângâie, să le șteargă lacrimile de pe față, să-i sărute și să-i adoarmă, legându-i lin, cum făcea mama lor când era printre ei; ori cine mai știe pe unde?

O Doamne, Dumnezeu, fie-ți milă de ei, schimbă pentru eroismul lor în mărgăritărele scumpe sângele acesta, care a udat pulberea Romei! Să le răsplătească milostenia inimei Tale mari toate acelea de cari au fost lipsiți bieții pe nedreptul!

Sârmanii! Zăceau acolo în sânge, ca o ceată de ființe nemernice, menite să servească spre ocara lumii. Nimeni nu se interesa de ei. Romanul cu zâmbet ironic, cu bucurie în suflet trecea pe lângă martir, iar de-l afla în cale, nu'l încunjura, ci-i da

o lovitură cu piciorul, de sărea cât colo cadavru. Numai seara era milostivă față de ei, căci li îmbrăca în ceața sa surie până-ce se cobora noaptea cu hobotul său negru, cu care-i acoperea pe sârmanii martiri și li scutea de privirile păgânilor păcătoși.

Și se inseră. Stradele sgomotoase ale orașului se liniștiră încetul cu încetul. Adormi apoi totul, firea întreagă să odihnească după frământările acestei zile furtunoase, să-și adune puteri nouă pentru ziua de mâne. Nu-i pasă nimănui de cadrele împrăștiate pe stradele pline de sânge. Câinii Romei se apropiu de ele și lingeau sângele bieților creștini, le sfarticeau rămășițele pământesti și nimeni nu venea să-i apere. Și de ce? De ce să-i apere? Doar prin faptul acesta se îplinea porunca împăratului, care zise în edictul său, că rămășițele pământesti ale creștinilor să se lase peste noapte în for să le lingă câinii, iar în ziua următoare să se arunce în Tiberu. Ce mai puteai aștepta?

Dar ce poate fi? Uite... uite... cum se mișcă pe lângă părete. Pare că's oameni. Oameni da! Poate's niște creștini, cari vreau să scape de furia împăratului căci s'or teme bieții de moartea aceea cumplită. Dar aceasta nu se poate. Nu!... nu!... Doar creștinii nu se tem de moarte! Dar de ce s'ar și teme, când iubirea de Dumnezeu e mai mare decât moartea și când ei prin

moarte se unesc cu mântuitorul? Poate că nu moartea li mână, ci alteceva. Uite cum merg de încet și cum caută ceva pe jos. Unul chiar acum s'a împiedecat de ceva. Se apleacă. E un cadavru. Li șoptește ceva soțului, ia cadavru pe umăr și pleacă cu el, încet-încet, așa cum a venit. Al doilea, al treilea tot așa.

Sunt ei... ei... Sunt creștinii, cari au mai rămas în viață, pe cari mâne sau poi-mâne li va ajunge tot soartea aceasta. Și-s frumoase faptele acestor creștini... Sunt sublime. În ceața nopților întunecoase părăsesc ascunzăturile lor: peșterile subterane, cimitirele, ca să caute cadavrele bieților martiri, să-le înmormânteze onest, sau să le ducă la ai lor, ca sârmanii să-și poată lua cel puțin dela mort un adio, căci în viață nu i-au putut zice nici măcar atâta: „Dumnezeu cu tine“.

Între creștinii cari înmormântau cadavrele morților era și Iustinian prefectul curții împărătești, dar cu toate că era creștin cu întreagă familia sa și încă creștin bun, nu-și mărturisea credința pe față. Nu știa nime din curtea împăratului, că el e creștin. Z'ua era în serviciu, iar noaptea mergea de căuta cadavrele celor căzuți sub bardele călăilor, le lua pe spate și le ducea cu vre-o căți-va oameni de încredere sau în catacombe, sau le îngropau în un loc mai retras din apropierea orașului. De câte-ori se întâmpla, că se relatorcea dela

tuitoare de suflet, n'au trecut deci la altă confesiune *din convingere religioasă* și la baza actului «unirii» lor n'au figurat considerațiuni principiare de natură dogmatică sau canonică, ci pur și simplu considerațiuni și *avan-tagii de ordin politic material*.

Acest adevăr istoric îl ilustrează în chip clasic și cazul unirii Rutenilor.

Pe la anul 1660 vre-o 400 de preoți ruteni s'au declarat uniți și supuși ai sfântului părinte din scaunul chercovnicului Petru. Poporul rutean la început n'a știut aproape nimic despre felonia preoților săi, după cum nici bieții noștri plugari cinstitori de lege și păstrători de datini n'au știut la 1700, că ei s'au unit cu Roma și până azi habar n'au pentru ce merg ei la altă biserică și nu sunt tot de o lege cu ceilalți Români.

După ce însă masele iobagilor ruteni au prins de veste, că popii lor au trecut cu biserică cu tot la altă lege, s'a ivit în chip firesc și reacțiunea. Față de Partenie, noul episcop gr.-catholic rutean dela Muncaci (1651), pășește pe față Vlădica celor rămași în ortodoxie, Ioan Zaican, la influința căruia mai mulți preoți se reîntorc iarăși la sânul bisericii străbune și cu ei dimpreună firește tot poporul. De atunci se începe prin urmare la Ruteni agitația religioasă și mișcarea de întoarcere la ortodoxie, mișcare, ale cărei valuri, aruncate până'n zilele noastre, le-am văzut zbatându-se spumegătoare în cursul procesului religios din Maramurăș.

Situația preoților trecuți la unire era acum cât se poate de precară și delicată. În sus, către Strigoniu și Viena, dădeau pe catolici, în jos față de popor căutau să păstreze toate atribuțiile sau cel puțin să salveze toate aparențele ortodoxiei. În caz contrar ușor se putea întâmpla, ca dintre două scaune să rămână pe jos. Atitudinea aceasta dublă și echivocă au păstrat-o, ce e drept, până astăzi, și ea este o notă caracteristică a tuturor clericilor uniți, ruteni și români deopotrivă.

Roma le împlinia toate dorințele posibile, în schimb le cerea acum mai mult decât se legaseră să-i dea în zăpăsil de unire: le cerea tot sufletul, le cerea *catolicizarea desăvârșită*. Speriați de pretenziunile exagerate ale stăpânilor și temându-se, că rămân fără popor, preoții ruteni uniți, pe la a. 1715 înaintează la congregația de propaganda fide din Roma un memorandum, în care cer să li se respecte cel puțin ritul și datinele ortodoxe. Molohul prozelitismului era însă flămând și pofta lui de a înghiți tot nu-i mai dădea răbdare. Și atunci se începe adevărata reacțiune și cu

ea o serioasă mișcare de reîntoarcere la pravoslavie, care acum este sprijinită chiar și din partea clerului ortodox din Galiția și Rusia. Un mitropolit rusesc vine în persoană până la Muncaci, de unde și trimite un diacon la Hajdudorog, să încurajeze mișcarea de trecere la ortodoxie a poporului rutean, revoltat împotriva preoților săi stricători de lege.

De atunci se ivește ingerința clericului rusesc în afacerile religioase ale Rutenilor din Ungaria. Urmele acestui amestec le găsim dealtcum și'n trecutului bisericii noastre, și dl Aradi, care cetește și românește, citează în privința aceasta cercetările istorice ale scriitorilor noștri *Iorga, Lupăș și Dragomir*.

La a. 1751 arhiepiscopul catolic din Eger denunță locotenenții împărătești, că mișcarea «schizmatică» în sânul poporului rutean a îmbrăcat proporții îngrijorătoare. Se plânge, că preoții săvârșesc funcțiunile rituale tot după obiceiul vechiu, din cărți ortodoxe (în cari pomenesc pe țarul rusesc și pe patriarhul din Petersburg) propovăduiesc învățături eretice și'n sfârșit întreagă dieceza Muncaciului e plină de agenți ai pravoslaviei. Jalba arhiepiscopului papistaș era încă exagerată, ea însă nu era lipsită de temei, pentru că *la 1761 deja întreg clerul rutean era unit*, totuși mișcarea de reîntoarcere la ortodoxie în sânul poporului încă nu încetase. Dimpotrivă. La a. 1765 mai multe sate trimit deputațiuni la patriarhul sârbesc din Carloviț, cerându-i preoți de legea ortodoxă, iar femeile din orașelul Dorog — ajuns azi atât de faimos, — se duceau de se spovediau și se cumineau la preotul sârbesc din Tokaj.

Mișcarea așa numită «schizmatică» la Ruteni are un trecut mai vechiu de 250 de ani. Cu alte cuvinte, «agitația» și procesul desfășurat zilele trecute, are antecedente de veacuri.

Inclinarea spre ortodoxie, cărțile rituale rusești și legăturile cu clerul rusesc ale poporului rutean nu le-a dezvăluit prin urmare nici administrația și nici procurorul de azi din Maramurăș. Aceste toate sunt lucruri vechi. Iar, că mișcarea aceasta a avut, în toate vremile, *caracter exclusiv religios*, se evidențiază în chipul cel mai elocvent și mai strălucit din *motivele sufletesti*, cari stau la temelia ei. Să analizăm deci fenomenul sub raportul acesta, adică din punctul de vedere al *cauzelor*, cari l-au produs.

de coada unui cal și l-au purtat prin oraș așa ca să inspăimânte lumea. L-au aruncat apoi afară din oraș pe-o grămadă de gunoiu ca să fie pradă cânilor și corbilor.

Iustinian auzind de întâmplarea aceasta, își ținu de prima datorință față de de aproapele înmormântarea aceluia ostaș.

L-a și îngropat. Dar aceasta a fost ultima sa faptă, izvorâtă din puterea milei creștinești, și premiul căzuese era aproape. Dumnezeu îl aflase demn de laurul martiriului.

Era praznicul Rusaliilor. Creștinii s'au adunat cu toții în catacombe la sf. liturgie. Intre ei era și Iustinian cu familia. Și ingenuncheau cu toții. Ingenuncheau în fața sâciilor cernite ale martirilor, le cereau grația în zilele acelea aspre și furtunoase pentru toată suflarea creștinească. Și așteptau bieții c'o inimă și cu'n gând pogorârăa Duhului sfânt, a mângâietorului, ca pe vremuri, când apostolii erau adunați în cetatea Ierusalimului și așteptau ca să le curețe inimile și să le verse tărie și curaj în suflete, pentru luptele ce se apropiau. Căci erau deja împăcați cu gândul, că persecuții lor, mai târziu, ori mai curând, tot îi vor prinde și îi vor țara spre eșafod.

(Va urma).

Reforma administrativă. În ședința de Vineri a dietei ministrul de interne, Sándor Iános, a prezentat camerei proiectele de lege referitoare la reforma administrativă. Sunt trei la număr, unul despre *numirea funcționarilor administrativi*, cari până acum erau *aleși*, altul despre *raporturile personale și de serviciu ale funcționarilor administrativi*, și al treilea despre *administratia comitatensă*. E vorba, ca din aceste trei proiecte de lege numai primul, despre *numirea funcționarilor administrativi*, să fie discutat și votat înainte de vacanțele mari parlamentare, iar celelalte două să fie discutate și votate la toamnă.

Adunarea dela Alba Iulia. Tot în ședința de Vineri a adăsat deputatul naționalist român *Dr. Ștefan C. Pop* interpelare urgentă ministrului de interne în chestia disolvării adunării dela Alba-Iulia în mod arbitrar. A cerut cercetare în contra primariului, care a dizolvat adunarea și în contra celui ce a dat informațiuni false despre vorbirea lui *Dr. A. Vlad*. Ministrul a răspuns, că cercetarea e în curs, să se aștepte rezultatul. E aproape sigur, că *Vlad* a rostit cuvintele ce i s'ă impută. De aceea ministrul de justiție a ordonat cercetare în contra lui pentru agitație. Interpelantul n'a luat răspunsul la cunoștință, dieta însă — da.

Din Bucovina.

Congresul învățătorilor români bucovineni.

În sărbătorile Rosaliilor s'a ținut în Suceava primul congres al învățătorilor români din Bucovina. A participat, cu puține excepțiuni, întregul corp didactic român bucovinean, mai mulți învățători din România, iar dela noi domnul *Dr. Onisifor Ghbu*, revizor școlar în Sibiu.

Duminecă, la orele 10 dimîn. congresiștii s'au adunat în biserica vechei mitropolii din Suceava, unde s'a oficiat serviciul divin și chemarea Duhului Sfânt de către Arhimandritul Ștefanelli, starețul mănăstirii, încuojurat de un foarte numeros cler. Serviciul divin a durat până la orele 11. Răspunsurile au fost date de corul învățătoresc.

La orele 11 și jum. congresiștii s'au întrunit apoi în sala de gimnastică, frumos decorată cu ghirlande, drapele tricolore și emblemele monarhiei.

Ședința a fost prezidată de dl prof. *George Tofan*, președintele asociației învățătorilor, încunjurat de întreg comitetul.

D-sa desch. de ședința, aducând omagii împăratului Francisc Iosif din prilejul înșănătoșării sale, și propunând să se trimită M. S. împăratului Francisc Iosif la Viena următoarea telegramă :

„Învățătorimea română din Bucovina, întrunită în primul ei congres cultural, aduce omagiile de supunere casei habsburgice, exprimându-și totodată bucuria pentru înșănătoșirea Majestății Sale, cu cea mai fierbinte dorință, ca părintele ceres să-l susție încă mulți ani în deplină sănătate, pentru fericirea popoarelor iubitei noastre patrii”. Se primește, cu vii aclamări.

Gubernurului, contele Meran, la Cernăuți, se decide a se trimite telegrama următoare :

„Învățătorimea română din Bucovina, întrunită în primul ei congres cultural, transmite sentimentele ei de stimă guvernatorului țării noastre, d-lui contele de Meran, cu rugămintea, ca și pe viitor d-sa să-i păstreze atențiunea binevoitoare de până acum”.

Întreaga asistență a înțonat apoi imnul împărațesc în românește.

După aceea dl prof. G. Tofan a rostit o frumoasă și bine simțită cuvântare de deschidere, la care arată între altele munca depusă în timp de zece ani, până a se ajunge la primele roade: organizațiile naționale districtuale întrunite într-o asociațiune generală. D-sa încheie zicând :

„Deschizând acest prim congres cultural al învățătorimeii române din Bucovina doresc, ca el să fie începutul congreselor noastre anuale, în cari să ne întrunim regulat și în cari să se oglindească munca noastră de peste an, de unde să luăm directiva pentru activitatea din viitor.

Voiu avea în toată viața mea o bucurie adâncă și un moment de mândrie prin faptul, că am putut prezida cea dintâi întrunire de felul acesta și din această împrejurare voiu sorbi, ca dela un izvor limpede, puterea de a lucra și pe viitor.

Salutându-vă cu cel mai adânc respect și mulțumindu-vă pentru această participare în adevăr neobicinuită, vă rog să discutați cu temeinicie și demnitate chestiunile puse la ordine zilei, ca să ajungem la rezultate demne de stăruințele noastre”.

Cuvântarea a fost acoperită cu aplauze șgometoase.

Se cețese numărătoarele telegramme de adesiune din Bucovina și din alte țări locuite de Români. Învățătorii români din Siliștră, noul teritor al regatului român, au telegrafat următoarele :

„Saluăm cu entuziasm congresul cultural al colegilor bucovineni, cari urmăresc un frumos rol educativ și de înălțare economică a poporului”.

S'au anunțat la cuvânt apoi mai mulți învățători din România, cari au salutată în mod cordial pe colegii din Bucovina, dorind congresului succes deplin.

Conform ordinei de zi, urma ca în această ședință prof. universitar *Dr. Sextil Pușcariu* din Cernăuț, să țină o conferință. Cum d-sa a fost însă de curând ales membru al Academiei Române, unde a și făcut zilele acestea o comunicare foarte interesantă, d-sa n'a putut lua partea la congres, și astfel această conferință n'a mai avut loc.

Schimbându-se ordinea de zi s'a dat cuvântul d-lui profesor *Dr. Iancu I. Nistor*, care a ținut o foarte interesantă conferință tratând despre: „*Desvoltarea școlii primare în Bucovina*”. A vorbit în mijlocul unei atențiuni generale. Expunerile d-sale, cari au necesitat un studiu profund, au fost acoperite cu aplauze calduroase, cari au durat mai multe minute.

Ședința se închide, anunțându-se cea proximă pe după amiază. Se deschide precis la orele 4, sub președenția dlui învățător *Dionisă*, vicepreședintele asociației, care după ce roagă pe oratori să se țină de obiect, dă cuvântul inv. *Dim. Moldovan*, care a tratat cu multă competență punctul prim dela ordinea zilei: „*Educația învățătorimeii*”.

În jurul acestei chestiuni s'a încins apoi o vie discuție, la care eu luat parte mai mulți învățători combatând unele puncte din referat.

În cele din urmă se dă din nou cuvântul raportorului, care răspunde fiecărui în parte, dând lămuririle necesare.

După aceasta învățătorul *Gemeniuc* face următoarele propuneri: 1) Să se constituie un comitet din cei mai probați învățători, cari să studieze un plan model după care s'ar putea aduce modificări școlii normale. 2) Școala normală să organizeze excursiuni anuale cu elevii, cari escursiuni să fie încurajate sau subvenționate de stat. 3) Statul să mai încurajeze și cursuri de vară, acordând reduceri pe căile ferate. 4) Prolungirea studior elevilor școlii normale cu încă 2 ani, adică 6 în loc de 4 ani, după cum se învață până acum. Toate propunerile au fost votate.

S'au mai făcut apoi și alte propuneri, după cari s'a dat cuvântul dlui învățător *Rotică*, care a referat asupra punctului II: „*Naționalismul în școala română*”.

D-sa arată între altele, că Români bucovineni nu au școală românească în adevăratul sens al cuvântului, d'n cauză, că planul de învățământ e foarte complicat, un neajuns, despre care de altfel se plâng toate naționalitățile d'n țară. Oratorul arată apoi, cum școala primară e a tuturor și a nimeni, din cauză, că e inadmisibil, ca un copil să poată învăța mai multe limbi deodată, pe cari să le și înțeleagă fundamentale. Cere inspectorii naționali români și cere, ca limba oficială din școală să fie cea românească.

Interesantele d-sale expuneri, cari au durat peste un ceas, au fost acoperite cu aplauze frenetice. Oratorul a fost viu felicitat de întregul congres.

Neamunțându-se nimeni la cuvânt și orele fiind înaintate — 8 seara — președintele congresului declară ședința închisă.

Ședința a treia se deschide Luni la orele 9 dim. sub președenția dlui inspector școlar *Telegă*, al doilea vicepreședinte al asociației învățătorilor români din Bucovina.

Cel dintâi orator e dl *Dr. Onisifor Ghbu*, revizor școlar în Sibiu. I-și ține conferința anunțată despre „*Școala primară și viața dela țară*”. A fost primit cu ovățiuni entuziaste la tribună, cari au durat câteva minute fără întrerupere.

Conferențiarul, după ce mulțumeste pentru căldura cu care este primit, începe să-și desvolte conferința, în mijlocul unei atențiuni desăvârșite, arătând în linii generale foarte bogate începuturile școlii primare din Ungaria.

După d-sa a luat cuvântul învățătorul *Cosmiuc*, ca raportor al chestiunii dela ordinea zilei: „*Activitatea extrașcolară*”.

D-sa arată operele de regenerare pentru țărani, cari vor rămânea memorabile și cari sunt: organizațiile economice, cabinetele de lectură, votul universal, etc.

Se dă apoi cuvântul dlui inv. *Gavrilescu* la al doilea referat: „*Organizarea învățătorilor*”. Mai întâi d-sa respinge acuzația, cum că acest congres ar avea tendințe politice, asigurând pe congresiști, că iniția-

torii congresului nici nu s'au gândit la acest lucru. Apoi arată, că acest congres e numai cultural, dovadă că s'au învitat și delegații din România și Ardeal. Revenind la chestia de organizare arată cum învățătorimea e în plină activitate în această privință. Chiar și congresul de azi — zice oratorul — e un prim început. Continuând arată cum are să se facă cultura națională.

D-sa termină arătând congresiștilor, că cea mai bună organizare ar fi de a se ține regulat cursuri de vară în fiecare an, unde corpul pedagogic își va întări sentimentele naționale.

La această chestiune au mai luat cuvântul învățătorii Seftencu și Loneț, apoi s'au închis discuțiile.

Președintele asociației să urec la tribună și comunică congresiștilor, că ordinea zilei fiind terminată, urmează, ca congresul să fie închis. Va da deci cuvântul dl profesor Filaret Dobos, pentru a face comunicări congresiștilor despre monumentele și ruinile istorice ale Sucevei, rugând pe participanți, ca imediat după congres să meargă cu toții în corpore pentru a vizita monumentele istorice și odoarele naționale românești din acest oraș odinioară atât de falnic.

Dl prof. Dobos face o amănunțită dare de seamă asupra epocilor glorioase din trecut, când falnicii voievozi români își aveau reședința în acest oraș, cu un trecut atât de glorios. Din bogatele d-sale expuneri extragem următoarele: „Zădările acestea formează o bună parte din istoria noastră. Biserica Mirăuților, turnul dela Zameș, ruinele cetății și încă numeroase biserici, pietre de morminte și altele, sunt monumente de o așa de mare valoare, încât oamenii străini de știință au atras atenția occidentalului asupra lor. Foarte mulți istorici străini vin la Suceava să admire aceste rămășițe ale vremurilor despre cari nu se știa până nu de mult. Cetatea putea să mai reziste multe secole, dacă, supunându-se multor influențe din afară, voievozi nu-i dădeau foc, ceace s'a și întâmplat în mai multe rânduri. Zădările au crăpat și în urma unui cutremur s'au surpat“.

Amănuntele expuse de dl Dobos au fost ascultate cu mare atenție de congresiști.

Congresul a fost declarat apoi închis de către președintele prof. Tofan, după ce mai întâi d-sa a propus, ca congresul să expedieze următoarea telegramă congresului uniunii femeilor române din Ungaria, intrunit în Sibiu:

„Primul congres cultural al învățătorimii române din Bucovina salută congresul uniunii femeilor române din Sibiu“.

Imediat după închiderea congresului întreaga asistență a pornit sub conducerea mai multor învățători, în frunte cu prof. Dobos, să viziteze monumentele și ruinele orașului. Congresiștii au manifestat un viu interes la vizitarea acestor odoare scumpe din viața și trecutul poporului român, unde au căpătat toate lamuririle cerute.

Programa

examenelor publice la finea anului școlar 1913/14 în seminarul pedagogic-teologic «Andreian» al arhiepiscopiei ortodoxe române transilvane.

Secțiunea teologică:

19 Iunie a. m.: Dreptul canonic, Noțiuni de drept (curs. III.) prof. Dr. E. Roșca; d. a.: Encic. și Metod. științ. teol. (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu. Didactica (curs. II.) prof. Dr. P. Roșca.

20 Iunie a. m.: Pastorală și Liturgică (curs. III.) prof. Dr. A. Crăciunescu; d. a.: Isagogia (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu. Limba și lit. română (curs. II.) prof. Dr. S. Dragomir.

21 Iunie a. m.: Dogmatica (curs. II.) prof. Dr. N. Bălan. Contabilitatea (curs. III.) prof. A. Crișian; d. a.: Exegeza (curs. I. și II.) prof. Dr. A. Crăciunescu.

23 Iunie a. m.: Istoria bisericească (curs. I.) prof. Dr. S. Dragomir. Pedagogia (curs. III.) prof. Dr. P. Roșca; d. a.: Catehica (curs. III.) prof. Dr. N. Bălan. Limba și liter. rom. (curs. I.) prof. Dr. V. Stan.

25 Iunie a. m.: Morala (curs. II.) prof. Dr. N. Bălan. Istoria pedag. și org. școl. (curs. III.) prof. E. Todoran; d. a.: Arheologia biblică (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu. Economia (curs. III.) prof. I. Oțoiu.

26 Iunie a. m.: Istoria bisericească ort. rom. (curs. II.) prof. Dr. S. Dragomir. Psihologia (curs. I.) prof.

E. Todoran; d. a.: Omiletica (curs. I. și II.) prof. Dr. A. Crăciunescu.

27 Iunie a. m.: Apologetica (c. I.) prof. Dr. N. Bălan. Limba și literatură română (curs. III.) prof. Dr. V. Stan; d. a.: Cântări bisericești (curs. III.) prof. A. Popovici, muzica vocală și instrumentală (curs. I., II. și III.) prof. T. Popovici.

28 Iunie: Conferență.

29 Iunie: Serviciu divin și încheierea festivă a anului școl. 1913/14.

Din conferența corpului profesoral ținută în Nagyszeben (Sibiu) la 2/15 Maiu 1914. Direcțiunea.

NOUȚĂȚI.

Bustul Majestații Sale. Desvălirea bustului M. Sale Împăratului și Regelui nostru, așezat în grădina școlii de cadeți din loc, s'a făcut eri, Duminecă, conform programului dat în numărul trecut, cu mare solemnitate și în prezența unui public numărös și ales. A participat la serbare și Excelența Sa, Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit al nostru Ioan Mețianu, însoțit de P. C. Sa, Protosincelul Dr. Eusebiu R. Roșca, apoi presidentul Asociațiunii, dl Andreiu Bărșeanu, și alții. Au fost de față toți generalii, ofițerii superiori, ofițerii și toate căpeteniile autorităților publice din Sibiu.

Principele moștenitor de tron în Bosnia. Conform ultimelor dispoziții, petrecerea în Bosnia a principelui moștenitor Francisc Ferdinand va avea un caracter strict militar, astfel nu se va face nici un fel de primire oficială din partea autorităților civile. Arhiduecele va fi însoțit, în călătoria aceasta, și de soția sa.

Promovare. Redactorul revistei *Coșânșiana* dela Orăștie, dl Sebastian Borneș, a fost promovat doctor în filozofie la universitatea din Budapesta.

† **Maria Șagău n. Șandor**, sotia domnului ases. cons. Gaiațion Șagău, membră pe viață a reuniunii femeilor române și a asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, după un lung morib de nervi, la 11 Iunie n. 1914 a adormit în Domnul, în anul al 60-lea al etății și al 45-lea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea defunctei s'a făcut eri, Duminecă, în 14 Iunie n. la 1 ora p. m. în cimitierul bisericii gr.-or. din Muraș-Cueșdiu. Fie-i memoria binecuvântată!

Noua lege de abstenență. Comisiunea de abstenență, instituită de guvernul suedez, și-a terminat proiectul de lege cu privire la combaterea alcoolismului. Dacă planurile comisiunii vor fi votate de corpurile legislative, au să se facă mari schimbări în toată viața socială din Suedia, deoarece proiectul de lege atinge și viața privată a cetățeanului. Pe viitor adică va putea cumpăra pe săptămână cel mult un litru de rachiu, ear cumpărarea se va face numai pe temelul unui registru special. Băutorii notorici n'au să primească spirituoase, fiindcă nu li se va da registrul necesar. Vin și bere are să se pună în vânzare numai după 9 ore dimineată, ear rachiu numai după 12 ore la ameză, și numai la astfel de persoane, care își cumpără în același timp și de mâncare. În localuri împreunate cu teatru, cu sală de concert ș. a., este interzisă vânzarea de băuturi alcoolice. — În consilierare, că legea nouă ar fi să intre în vigoare abea în 1 Ianuarie 1917, adversarii au timp de șjuns să se pregătească pentru combaterea ei.

† **Florea Cruciță**, măiestru croitor, membru în direcțiunea „Reuniunii române de Inmormântare din Sibiu“, cassar și membru onoral al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“, după lurgi și grele suferințe, împărtășit cu sfânta cuminecătură, a încetat din viață Duminecă, în 14 Iunie n. c., la ora 1 1/2 din noapte, în vârstă de 64 ani. Inmormântarea decedatului se va face Marți în 16 Iunie n. c. la ora 2 d. a. din localitatea Reuniunii sodalilor români (strada Bruckenthal Nr. 17) în cimitierul central. Fie-i memoria binecuvântată!

Trageri la țintă. În 17, 18, 20 și 22 Iunie se vor ține tragerile la țintă ale artileriei din garnisoana Sibiuului pe teritoriul Poplaș, Orlat, Cristian și Turnisor. Pe timpul deprinderilor se vor aplica măsurile cunoscute.

Dirigent în etate de șapte ani. Un băiat de șapte ani, cu numele Willy Ferrero, face mare senzație în Anglia. Măcul Willy dirigează în Londra mari concerte iar publicul îl distinge cu toate semnele sale de laudă și însuflețire. Tânărul dirigent a fost învitat la palat, unde regina l-a primit cu multă afecțiune.

Legătură între Ardeal și Bucovina. S'a deschis zilele acestea comunicația de autobus între Bucovina și Ardeal. Primul autobus, cu locuri pentru 19 persoane, a făcut drumul de 83 kilometri dela Dornavatra până la Bistrița în patru ore și un șfert.

Oprire. Din Washington se scrie, că secretariatul de marină a oprit băuturile alcoolice pe toate vasele de război și în stațiunile de marină.

Grevă italiană. În orașele mari ale Italiei s'a declarat o grevă, care în mai multe locuri a degenerat în revoluție. Greviștii au ajuns în conflict cu poliția și cu militarii. Câțiva muncitori au fost omorâți de gloanțele polițiștilor. Numărul răniților este foarte considerabil. Lucrătorii au aprins vagoanele dela o gară și clădirile căilor ferate dela o altă gară din apropierea Firenze. Publicul simpatizează mai mult cu puterea armată, decât cu greviștii.

Medicament scump. Se anunță moartea unei persoane, pentru a cărei vindecare s'a cheltuit suma de 500 de mii coroane date pentru raziu. Membru congresului american, Robert Bremner, suferea în mare grad de cancer. S'a încercat ultimul mijloc și s'a cumpărat raziu în preț de 100.000 de dolari. Însă nici acesta nu i-a ajutat.

Aviație. Gilbert, aviatorul francez, a șburat în timp de 39 ore împrejurul Franței întregi, făcând o cale de 3 mii de kilometri. — Din 21 până în 28 Iunie se va ținea al treilea concurs aviativ internațional pe aerodromul dela Aspern. S'au anunțat cei mai buni piloți.

Dela sanatoriu sibian. Sanatoriu orașului nostru s'a completat cu o nouă adaptare și astfel s'a transformat într'un institut de cură deplin modern, care stă la dispoziția publicului, atât pentru bolnavi interni, cât și pentru cei externi. Sanatoriu este condus de medicul specialist Dr. Rudolf Eisenmenger. Administrația institutului dă prospecte și informațiuni tuturor celor interesați.

Femea osândită la temniță de stat. Tribunalul dela Seghedin a osândit pe învățătoarea Ema Andrássy la temniță de stat pe 14 zile. Numita învățătoare, care și la pertractare și-a manifestat ideile republicane, este pedepsită pentru vătămarea personei suveranului. Sentința de condamnare, dacă va obține puterea de drept, are să producă nu puțină încurătură parchetului dela Seghedin, care nu va ști în ce loc să trimită pe dascălița republicană, de oarece în Ungaria nu există — deocamdată — temniță de stat pe seama femeilor.

Telefonul fără fir. Marconi a făcut zilele acestea experimente nouă cu telefonul fără fir. Și anume, a vorbit din Londra cu stabilimentul Siemens din Berlin. Convorbirea aceasta, la o distanță de șase sute de kilometri, a reușit atât de minunat, încât la Berlin au înțeles, afară de vreo două cuvinte, vorbirea întreagă rostită de Marconi în Londra. Marconi a declarat, că experimentele cu telefonul fără fir reușesc într'un mod surprinzător și crede, că va izbuti să creeze o legătură statornică între capitala și flota engleză.

PARTEA LITERARĂ.

Constituția bisericii

gr.-or. române din Ungaria și Transilvania, sau statutul organic, comentat și cu concluzele și normele referitoare întregit, de Ioan A. de Preda. Sibiu 1914. Tiparul tipografiei arhiepiscopale pag. 268. Prețul 2 cor. Recenzie de Gh. C.

Fără îndoială, una din cele mai grele probleme este pentru biserica noastră, să-și apere cu demnitate poziția în cadrul statului, în așa chip, ca într'adevăr să rămână pe temelile canoanelor, precum zice Pidalionul, că: „nu după împărăteștile forme să urmeze Prea Cuviosii Episcopi, ei după canoanele legiuite de Sfinții Părinți“ (Pidalionul, Prolegomena pag. 10.) Și că într'adevăr e grea această problemă, ca dovadă ne servesc împrejurările prin cari trece biserica sârbească în zilele noastre, dar și luptele ce le dă biserica noastră cu statul, mai ales în timpul din urmă, pe teren școlar și cultural, deci pe un teren, care nu poate fi privit de proprietate exclusivă a statului.

Cartea de față ni-se prezintă ca un îndreptar, menit a sta întru ajutor celor ce sunt chemați a deslega problema menționată. E scrisă pe seama acelor, cari au datorința sfântă de a veghea asupra autonomiei bisericii noastre în toate raporturile statorice față de stat. Dar e scrisă și cu scumpul de a servi ca îndreptar practic în toate afacerile noastre bisericești și fundamentale, deci ni-se înfățișază din două puncte de vedere foarte însemnate. În cele următoare va trebui prin urmare să căutăm a ne orienta asupra modului, cum a deslegat dl autor această problemă îndoită. În prefața, respective introducerea de 16 pagini, caracterizează pe scurt starea bisericii noastre din Ardeal și Ungaria în trecut, din punct de vedere al dreptului public maghiar. Constată, că art. de lege XX. din 1848 a fost singura lege în legislația Ungariei din veacurile trecute, care poate fi privită de favorabilă pentru noi, iar starea bisericii noastre din Ardeal o caracterizează cu începere dela Aprobatele și compilatele Transilvaniei până la inarticularia constituției noastre bisericești.

Fiind introducerea de o importanță deosebită și cerându-se ca și din punctul de vedere al raportului cu statul să cunoaștem trecutul bisericii noastre, pe lângă unele observări, cred a nu face lucru de prisos, dacă fac și unele întregiri, mai ales, că niciări nu avem o iconă completă a constituției resp. a stării bisericii noastre față de stat în trecut istoric, și este știut, că broșura de față e singura lucrare de natura aceasta la noi.

Avem date, că deja în veacul al XIII-lea legislația țării noastre s'a ocupat de starea Românilor în genere. Aflăm la Fejér: Codex Diplomaticus VI. 1. p. 118—119: „Cum nos univcrsis nobilibus Saxoniibus, Syculis et Olachys in partibus Transilvanis, apud Albam-Iule, pro reformatione status eorumdem congregationem cum eisdem fecissemus, de consilio omnium Praelatorum et Baronum regni nostri eo tempore nobis assistentium.“ Acesta e un dat dela anul 1291, de pe timpul regelui Andrei al III-lea, dar Steiner Zoltán susține, că acea „congregație“ dela anul 1291 nu a fost dietă adevărată, ci a fost numai o adunare. Însă istoricul Kerékgyártó Arpád zice următoarele despre adunarea amintită, adecă dela anul 1291: „Ugyanez évben Gyulafejérvárott a románok közbejöttével is tartott a kir. országgyűlést reformok lérehozatala végett, de... annak végzései még nem láték napvilágot...“ Așadar după spusele istoricului Kerékgyártó la a. 1291 Andrei al III-lea a ținut dietă la Alba-Iulia cu „intervenția Românilor“. Nu e eschis, ca hotărârile acelei diete să cuprindă și date privitoare la starea noastră bisericească de pe atunci, și astfel pentru istoricii noștri asta ar fi o întrebare, a cărei rezolvire nu e lipsită de însemnătate.

În opul „Tripartitum“ al lui Verböczi aflăm însă un dat, unde se face amintire de „Valachi... Graecorum sequentes errores.“ Acest loc e foarte însemnat pentru a vedea mentalitatea faimosului jurisprudent maghiar, pe care Simeon Barnuțiu îl numește „advocat al tirâniei“, pentru că „tripartitul pentru popor nu e evangheliiu de bucurie, ci ingerul morții celei mai rușinoase în jugul aristocrațiilor“. La locul citat numește Verböczi pe lângă Români pe Maghiari, pe Sași, Nemți, Boemi, Slovaci, pe cari li împarte între creștini, („a kerez ény hitet valjék), dar după cum am văzut, pe Români li prezintă ca necreștini, căci urmează rătăcirile Grecilor, împreună cu Rușii, Sârbi și Bulgarii. Deci din punctul de vedere al tripartitului legea noastră nici nu era numărată între religiunile creștine.

Că de fapt Români nu erau priviți de creștini, aflăm dovezi și în Corpus Iuris Hungarici, căci art. de lege 45 d.n 1495 aminteste de Sârbi, Ruteni, Români și alți schizmatici, cari locuiesc pe pământurile creștinilor. De sine înțeles, că acestea sunt expresiuni umilitoare pentru trecutul bisericii noastre, dar e bine că e așa de evidentă netemeinicia lor, pentru că încă și în ziua de astăzi se propagă dela catedră principiul, că statul față de biserica nu poate avea aceeași atitudine, fiind vorba de diferite confesiuni. Așa spre pildă profesorul univcrsității Kosutány în dreptul său bisericesc spune, că statul în atitudine la față de confesiuni e condus de rolul ce l-au avut acestea în trecutul statului. Ce ne-am face acum dacă într'adevăr așa ar fi, că statul să fie călăuzit de principiul amintit? Biserica noastră fără îndoială de aproape două mii de ani a avut rol important, și-și menține acest rol și astăzi, dar statul li aplicarea principiului menționat s'a lăsat determinat numai de legile țării, cari cum vedem, nici în veacul al XV-lea nu ne numeau cu cuvântul „religiune“.

¹ Steiner Zoltán: Az Arpádkori országgyűlések története. Békéscsaba 1909.

² Magyarország Történetének Kézikönyve. Pest 1867 vol I. pag. 166.

³ Deereum generale Inclvtyi Regni Hungariae. Budae, 1854 pag. 100.

Nr. 306/1914.

(482) 2-3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a Glod, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasonate în coala B. pentru congrua.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis, iar reflectanții să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta eventual celebra, cu știrea și învoirea protopopului.

Geoagiu, (Algyógy) 24 Maiu 1914.

Oficiul protopresbiterial al tract. Geoagiu, în conțelegere cu com. parohial.

Ioan Popovici protopop.

Nr. 381/1914.

(480) 3-3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III Soharu, protopresbiteratul Abrudului, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Venitele sunt cele fasonate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în termenul arătat și cu prealabila încredințare se vor prezenta în o Duminecă sau sârbătoare la biserică spre a cânta și predica, resp. celebra.

Abrud, 23 Maiu 1914.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popovicu protopresbiter.

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Ven. Consistor sub Nr. 6318 epitr. 1914 se scrie licitație minuendă pentru edificarea bisericii gr.-orientale din Voila care se va ținea în 21 Iunie s. n. a. c. la 2 ore după prânz în cancelaria oficiului parohial din Voila unde se pot vedea până atunci planul, preliminarul de spese, precum și condițiile de licitație.

Oferte se pot înainta și în scris declarându-se că condițiile de licitație sunt cunoscute.

Prețul de strigare este 23,000 cor.

Biserica dă în natură 90 m² cărămidă a cărui preț se subtrage din suma de sus. Licitanții au a depune ca vadiu 5% din suma de strigare.

Reprezentanța bisericii își susține dreptul de a alege între minus oferenți.

Voila, în 7 Iunie 1914. (483) 2-3

George Vasu m. p., preot, preș. com. par. Visalom Gabor m. p., not. com. par.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiu:

Frumoasa din Nor și alte povești

E. Hodoș.

Prețul 2.50 cor. + porto 20 bani.

Orfanii Neamului

Roman naționalist de N. Rădulescu-Niger.

Prețul: 4 cor. + 20 fil. porto.

Nr. 25/1914

(484) 2-3

Concurs.

Cu începutul anului școlar 1914/1915 este a se ocupa postul al II-lea de învățăoară, la școala elementară de fetițe din Abrud (Abrudbánya), susținută de Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud sat și jur.

În scopul acesta sunt invitate toate acele candidate de învățătoare, cari doresc a ocupa acest post, să și înainteze cererile concursuale, cel mult până în 10 Iulie n. a. c., la adresa secretarului Reuniunii în Abrudbánya.

Cererile intrate mai târziu, precum și acele cereri, cărora nu lipsa a putut aceluși atestatul de calificare învățătoarească, nici extrasul de botez al candidatei, — nu se vor lua în considerare.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: Salariul normal în legile statului obligator și pentru susținătorii școalelor confessionale va fi solvit din cassa Reuniunii, în rate lunare anticipative, apoi cvartir liber în edificiul școlii. Candidatele cari pe lângă calificare necesară învățătorilor dela școala elementară populare, cu limba de propunere română, vor dovedi că posed calificare co-răspunzătoare și din lucrul de mână și pian, — vor fi preferite.

Nou aleasa învățătoare e îndatorată să observe dispozițiile regulamentului intern al Reuniunii; să conducă elevele școlii, în fiecare Duminecă și sârbătoare la biserică; în caz de lipsă să catehizeze, deci va trebui să poseadă calificarea necesară și din studiul religiunii; iar pentru cazul, când la aceasta școală s'ar inaugura cursul de repetiție economic, e îndatorată să instrueze elevele acestui curs, fără a reflecta la alte dotațiuni.

Din ședința comitetului Reuniunii femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur, ținută la 29 Maiu 1914

Ana Filip m. p., prezidentă. Iosif Gomboș m. p., secretar.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană:

Contribuțiuni istorice

privitoare la

trecurul Românilor de pe pământul crăiesc.

Carte edată la inițiativa și sub îngrijirea d-lor:

Dr. Ilarion Pușcariu, Ioan de Pređa, Dr. Lucian Borcea, Dr. Ioan Lupaș, Dr. Ion Mateiu și Dr. Silviu Dragomir.

Prețul 4 cor. + porto 30 fil.

La Librăria arhidiecezană, Sibiu, se află de vânzare:

PSALTIREA proorocului și împăratului David.

Ediția a III-a.

Prețul legat cor. 1.60 + 20 fil. porto.

La Librăria arhidiecezană, Sibiu, se află de vânzare:

Monografia bisericilor, școalelor și reuniunilor române din Făgăraș.

De

Nicolau Aron, paroh ortodox român.

Prețul 3 cor. + 20 fil. porto.

Nr. 254/1914.

(479) 3-3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa II Căinelul-de-jos se publică concurs cu termen de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasonate în coala B. (întregire superioară).

Concurenții își vor așterne cererile de concurs la subsemnatul oficiu, având după obținerea concesiunii din partea protopresbiterului concernent, a se înfățișa în biserică spre a cânta, cuvânta și eventual celebra.

Deva, la 22 Maiu 1914.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al Devei în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Dobre protopresbiter.

La Librăria arhid., Sibiu, se află de vânzare:

Em. Suciu:

Țiganul la vânat,

comedie originală în două acte, în versuri.

Arde 'n țigănie!...

anecdota.

Prețul 40 fil. + porto 5 fil.

Țiganul la târg de vite,

dialog scris în versuri.

Toastul lui Pamfilie,

monolog.

Prețul 30 fil. + porto 5 fil.

Cărți nouă apărute

se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană, Sibiu.

Archibald, Impresii de Călătorie, note de om năcăjit. Prețul cor. 2 50. + 20 fil. porto.

Boldor A., Dare de samă asupra mișcării literare pedag. din anul școlar 1912/13.

Prețul 30 fil. + 5 fil. porto

Bunea Dr. A., Incercare de Istoria Românilor până la anul 1382. Scriere postumă cu un Portret foarte bine reușit al autorului. Prețul 5 cor. + 20 fil. porto.

Caragiale I. L., Teatru, opere complete. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.

Cartea Verde, textul tratatului de pace dela București 1913. Prețul cor. 1 50. + 20 fil. porto.

Cazaban A., Intre Femeie și pisică, romane. Prețul cor. 1 50. + 20 fil. porto.

Chirăcescu M. I., Grănicerul, romane. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.

Coșbuc G., Fire de Tort, poezii. Ediție nouă cu 100 pagini mai mare decât ediția anterioară. Prețul 3 cor. + 20 fil. porto.

Diamandy G., Chemarea Codrului, poveste vitejască în 3 acte. Prețul cor. 1 50 + 10 fil. porto.

Drăgescu Dr. I., Pro patria, Povestire despre începutul și menirea neamului românesc. Prețul 3 cor. + 30 fil. porto.

Dulfu P., Gruia lui Novac. Epopee alcătuită din cântecile de vitejie ale poporului român. Cu ilustrațiuni de A. Murnu. Ed. simplă cor. 1 50, ed. de lux cor. 2 50. + 20 fil. porto.

Eroii Noștri, pagini alese din istoria neamului. 3 broșuri à 30 bani. Broșura I conține: Războaiele între Români și Daci.

Broșura II conține: Dacia sub Traian.

Broșura III conține: Muntenia și Moldova, întâile lupte cu Ungurii. Broșurile acestea sunt scrise pe înțelesul poporului. Porto 10 fil.

Farago Elena, Din taina vechilor Răspântii, poezii. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.

Filipescu N., Discursuri politice, publicate de N. Pandelea. Vol. I. 1888-1901. Prețul 3 cor. + 20 fil. porto.

Flaubert G., Salambo, roman. Tradus de Ludovic Dauș. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.

Galaction G., Biserica și Războare, romane și schițe. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.

Ghica Ioan, Pământul și Omul, ilustrat. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.

Goethe, Faust, tragedie. Traducere în versuri de Ion Gorun. Prețul 1 coroană. + 10 fil. porto.

Hamat Alexiu, Noua lege militară. Extras din lege și tâlcuirea ei. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.

Herz A. de, Bunicul, comedie în 3 acte. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.

Hodoș E., Frumoasa din Nor, și alte povești. Prețul cor. 2 50. + 20 fil. porto.

Hodoș Z., Masă ieftină, găturea mâncărilor de dulce și de post. Rețete de bucate simple și bune. Prețul cor. 1 20. + 10 fil. porto.

Horia-Petra-Petrescu, Văduvoara și alte șase monologe pentru bărbați și dame tinere. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.

In țeara lui Vlaicu, Primos pomenirii lui Aurel Vlaicu. Prețul 80 fil. + 5 fil. porto.

Ionescu Șisești G., Călător. Prețul cor. 1 50. + 10 fil. porto.

Iorga N., Note de Drum. Prețul cor. 1 25 + 10 fil. porto.

Iorga N., Istoria Statelor Balcanice în epoca modernă, Lecții ținute la Universitatea din București. Prețul cor. 3 50 + 30 fileri porto.

Irimescu Căndești I., Pe durmurile Cadri-laterului, impresii și note. Prețul cor. 1 50 + 10 fil. porto.

Katargiu B., Discursuri Parlamentare 1859-1862. Prețul 3 cor. + 20 fil. porto.

Lazar Stefan, Floarea Betuliei, roman din epoca Asiro-Babiloniană. Traducere autorizată de Alexandru Ciura. Prețul cor. 1 80. + 10 fil. porto.

Leca Haralamb G., Dincolo, Din Dundre în Balcani. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.

Legea pentru Curtea de Casațiune și de Justiție. Prețul 2 cor. + 30 fil. porto.

Locusteanu P., Suntem Nebuni, schițe umoristice. Prețul cor. 1 50. + 10 fil. porto.

Lovinescu E., Aripa morței, roman. Prețul cor. 1 80. + 10 fil. porto.

Lupaș Dr. I., Șaguna și Eötös, conferință ținută în sala festivă a gimnaziului din Brașov la 6 Decembrie 1913 și la „Asociațiunea” din Sibiu la 8 Decembrie 1913. Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

Minulescu I., De vorbă cu mine însuși, poezii, cu desemnuri de Iser. Prețul 3 cor. + 10 fil. porto.

Moldovan S., Ardealul II, Ținuturile de pe Murăș. Prețul 90 fil. + 10 fil. porto.

Mureșanu Iacob, 1812-1887 Album Comemorativ. Prețul cor. 3 50. + 20 fil. porto.

Murnu G., Istoria Românilor din Pind Vlahia mare 980-1259, studiu istoric după izvoarele Bizantine. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.

Pătrășcanu D. D., Timotei Mucenicul, romane. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.

Pillat I., Eternități de o clipă, poezii. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.

Popescu General Al. Candiano, Războiul Neatârncării, asaltul și luarea Griviței. Prețul 3 cor. + 30 fil. porto.

Pușcariu Ioan cavaler de, Notițe despre întâmplările contemporane. Broșată cor. 3, legată cor. 3 50 + 20 fil. porto.

Pușariu Dr. I., Ioan de Pređa, Dr. L. Borcea, Dr. I. Lupaș, Dr. Ioan Mateiu și Dr. S. Dragomir, Contribuțiuni istorice privitoare la trecutul Românilor de pe pământul crăiesc. Prețul 4 cor. + 30 fileri porto.

Rădulescu-Niger N., Orfanii Neamului, Roman Naționalist. Prețul 4 cor. + 20 fileri porto.

S. doveanu M., Priveliști Dobrogene, romane. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.

Schiopul I. I., Chestiunea polonă. Rolul cooperativelor în lupta de conservare națională a Polonilor din Germania cu o hartă explicativă. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.

Sergent St. G., Amintirile mele din Războiul pentru Independență. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.

Simionescu-Râmnicaneanu M., Fropilec Artifice, articole Teoretice și Dări de seamă. Prețul cor. 2 50. + 20 fil. porto.

Stanca Dr. S., Pocății, Studiu pentru combaterea sectei pocățiilor. Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

Stoica G., Alte vremuri, schițe și povestiri. Al 3-lea volum din Biblioteca Scriitorilor dela noi care apare sub aspectul „Asociațiunii”. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.

Suciu Em., Țiganul la vânat, comedie originală în două acte și Arde în țigănie, în versuri. Prețul 40 fil. + 5 fil. porto.

Theodorian Caton, Povestea unei Oddi, romane. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.

Virgiliu, Eneida, tradusă în proză de N. Pandelea. Prețul cor. 2 50. + 20 fil. porto.

Vitejile lui Mihai-Vodă, documente publicate de Nerva Hodoș. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.

Vlahuță A., Dreptate, romane. Ediția I-a a acestei cărți s'a trecut în decurs de vreo câteva zile toate și a eșit deja ediția II-a în 5-6 mii de exemplare. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.

In preajma examenelor!

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiu, se pot procura următoarele:

Propise pentru caligrafie, dictando și germăna, o sută bucăți . . . cor. 1 20
Penițe aluminium, 144 bucăți cor. 2 40 și . . . ” 1 50
” ordinare 144 bucăți . . . ” —80

Cerneală „Anthracen” 1 litru 2 20 Condeie ordinare 12 bucăți —12
” ” ” 1 1/2 ” 1 10 ” solide 12 ” —42
” ” ” 1/4 ” —70 ” ” 12 ” —64

Cărți potrivite ca premii pentru școlari la examene.

Cataloge la cerere se trimit gratis și franco.